

Entrevista a Henri Broch

Contra els fenòmens paranormals

Henri Broch és un biofísic de la Universitat de Niça. Però al mateix temps ha publicat nombrosos treballs sobre els fraus en els anomenats fenòmens paranormals. Considera que aquest treball ajuda a divulgar el mètode científic.

La major part de científics no volen saber res de fenòmens paranormals. ¿Vostè per què es dedica a estudiar-los i a denunciar-los?

—Perquè m'interessa. Crec que forma part de les funcions del científic: fer recerca, ensenyament i divulgació. Això encaixa en la divulgació.

—Molts científics han estudiat els fenòmens fins que han cregut que perdien el temps. ¿Què en pensa?

—És perdre el temps en relació amb els descobriments potencials que es podrien fer en recerca. Però no respecte a la divulgació científica. Crec que és un bon mitjà d'atraure l'atenció del públic sobre la ciència, per mostrar què és realment la ciència. És difícil explicar què és el mètode científic. Però és molt més fàcil explicar el que no és. Els fenòmens paranormals permeten mostrar que es fan males aplicacions, mals raonaments.

—¿Què en pensen els seus companys?

—Les reaccions són personals. La major part pensa que no val la pena ocupar-se d'aquestes persones ni d'aquests fenòmens. Però si es pot actuar sobre una bona part de la població, això és important. Hi ha joves que a partir d'exposicions sobre la falsedat d'aquests fenòmens han assistit a conferències i han llegit llibres sobre ciència.

—Què destacaria en els fenòmens: ¿manca de control, frau directe, coses de moment inexplicables?

—No n'he fet estadística, però potser el que més hi ha és frau. Sovint no hi ha fenòmens estranys, sinó fenòmens físics ben coneguts. Hi ha fraus ben clàssics i hi ha, quant als experimentadors, investigadors que fan manipulacions i que de manera conscient modifiquen els resultats. És freqüent que l'anomenada mèdiu no hi tingui res a veure. La mèdiu no sap que els resultats han estat negatius i que ha estat manipulada.

"No es pot afirmar que els fenòmens paranormals no existeixin".

—¿Pot ser que els fenòmens existeixin realment?

—No es pot afirmar que els fenòmens paranormals no existeixin. Però es pot dir que no hi ha evidències que en mostrin l'existència.

—¿S'atreviria a donar la probabilitat de la seva existència?

—És molt petita, però no es pot donar-ne una xifra. No podem tenir la certesa absoluta que els elefants rosa no existeixen, per exemple.

—Però cada elefant gris que trobem és una prova contra la seva existència.

—Efectivament, però no podem trobar tots els elefants del món. És més fàcil mostrar algunes manipulacions que no

funcionen que no demostrar que tota una teoria és falsa.

—¿Es possible que hi hagi lleis físiques que desconexem i que expliquin, un dia, aquests fenòmens?

—No crec que es descobreixi que les lleis actuals siguin falses. Però sí que es poden trobar lleis que les englobin. La relativitat no demostra que la mecànica de Newton és falsa, sinó que és un cas particular. Per tant, les nostres lleis seran sempre certes en l'àmbit en què les apliquem ara. I la telequinèsia —moviment d'objectes a distància— està en contradicció amb les lleis que coneixem sobre l'energia.

—Molts es comparen a genis incompresos, nous Galileus...

—Galileu va ser incomprès no pels científics de l'època, sinó per l'església de l'època. Si algú diu que és el nou Galileu, no és perquè afirmi que forçosament té raó. Una nova teoria pot ser mal acollida pels científics i ser falsa. Pensem en la fusió freda o en la memòria de l'aigua. Si haguessin estat certes, els científics ho haguéssim reconegut. Els científics volem trobar coses noves i estem oberts a tot. Però científics que han estudiat els fenòmens paranormals —Faraday, Flammarion, Chevreul— van arribar a la conclusió que allà no hi havia

—Perquè donen respostes més fàcils. L'home, per natura, és força mandrós i la ciència demana molt d'esforç: aprenentatge, rellegir allò que no s'ha entès bé...

El fenomen paranormal dona l'explicació de seguida. Si s'observa un fenomen lluminós, es diu que són els extraterrestres que ens vénen a veure. I aleshores no cal estudiar el plasma ni altres conceptes. Les piràmides d'Egipte: van venir els extraterrestres i les van construir. Això és més fàcil que estudiar com es van transportar les pedres, com es van

—*¿Aquest és un problema de cultura científica?*

—Sí. I per això cal desenvolupar la cultura científica, tècnica i industrial.

—*Von Daniken no en mostra gaire...*

—Es contradia moltes vegades. I ha estat processat per publicar fotos trucades.

—*Vostè també ha parlat de temes que toquen la religió, com el Sant Sudari. ¿Ha tingut problemes?*

—La fe no és discutible. Però he separat allò que prové de la fe i allò que ve de relíquies que es poden analitzar. Crec que la gent arriba a diferenciar-ho. El 1981 vaig

X DURAN

res interessant i ho van deixar.

—*També es parla de la intransigència de la ciència oficial...*

—Això vol dir que la ciència té molt d'impacte. En el segle XIX, no tenien necessitat de posar-se mèrits científics per ser reconeguts. Avui, si els fenòmens paranormals no s'envolten d'una actitud científica, d'experiències científiques, si es donen explicacions místiques o d'altre tipus, això no tira endavant. Es veuen obligats a donar-li una cobertura científica. I això vol dir que es reconeix que en aquest segle la ciència és el poder fonamental del coneixement de la natura.

—*Però els fenòmens tenen gran impacte social. ¿Per què?*

aixecar els monuments. Els mitjans es manifesten com intermediaris de forces exteriors, que decideixen per nosaltres. Això per a la major part de la gent és preferible, perquè és més fàcil.

—*¿I quin paper fan els mitjans de comunicació?*

—És el resultat d'una política dels editors, que potencien algunes obres. Cal veure el nombre d'articles que es refereixen a alguns llibres. Es fa publicitat en els diaris i s'arriba a vendes increïbles. Però crec que hi ha obres de divulgació científica que es podrien vendre, si bé no tant com aquestes ara, sí força, si els mitjans informatius hi prestessin la mateixa atenció que a Von Daniken.

fer una conferència dient que el Sudari era una estafa. I un capellà em va dir que jo era un anticlerical primari. Més endavant ens vam trobar, vam discutir tres hores i es va adonar que la meua argumentació era seriosa. Va canviar la seva opinió. És interessant valorar aquestes reaccions de creients que comprenen que la fe depèn de l'actitud de cada un, però que les relíquies poden ser analitzades i mesurades.

—*¿Es cert que el mètode del carboni 14 no és vàlid pel Sudari perquè ha sofert moltes transformacions?*

—El fet que hagi viatjat per molts llocs o que s'hagi cremat en part modificaria la imatge. I el carboni 14 el que ens diu és de quina època és la roba amb què està

"La ciència demana esforç. El fenomen paranormal dona l'explicació més fàcil".

X DURAN

fet, en quin moment es va tallar la planta per fer la roba.

—*Però es diu que en haver-se cremat es pot haver modificat el contingut en carboni 14...*

—També es pot suposar que en el moment de la resurrecció hi va haver un fenomen físic particular que el va alterar. Hi ha moltes proves, a més del carboni 14. Es coneixen els pigments, se sap la regió i la data en què es va fabricar. Respecte al pol.len del segle I, hi ha un investigador suís que explicava que n'hi havia trobat. Però ell no ha publicat els resultats. I les fotos de pol.len que va oferir eren fotos de catàleg. El cas del pol.len és una mixtifi-cació.

—*¿I sobre la liquació de la sang de sant Genari a Nàpols?*

—Caldria fer una anàlisi espectroscòpi-ca per saber si és sang. Hi ha diverses re-ceptes per fer un líquid que coaguli i liqui en un marge petit de temperatures.

—*¿Creu que alguns treballs sobre pa-rapsicologia podrien ser acceptats en re-vistas com Science o Nature?*

—Alguns van ser publicats fa temps. I Benveniste va publicar fa poc temps l'arti-cle sobre la memòria de l'aigua. És el ma-teix. L'article sobre la memòria de l'aigua no havia d'haver estat publicat mai. Tenia errades metodològiques increïbles.

—*¿Però vostè posa al mateix sac la fu-sió freda, la memòria de l'aigua i els fenòmens paranormals?*

—No hi ha tanta diferència. El 77 es va publicar un article sobre Uri Geller on es donaven descripcions de les experiències. El 88 es publica el de la memòria de l'ai-gua. El frau és el mateix. Dos físics prete-nien que, concentrant-se, es pot veure a través dels sobres o doblegar culleres, que hi havia alguna cosa més enllà de la física que coneixem. El 88, l'article de Benveniste diu textualment que hi ha efectes moleculars sense molècules. El raonament és equivalent, encara que Ben-veniste no sigui parapsicòleg.

—*¿Quin premi van establir vostè i el mag Gérard Majax?*

—Des del 1986 tenim una cullera dintre d'un tub de vidre. Parapsicòlegs anglesos han demostrat que els poders no són atu-rats pel vidre. Aleshores, tenim la cullere-ta en el tub de vidre i un protocol molt simple. La cullereta està marcada mi-croscòpicament, perquè no sigui canvia-da. I cal doblegar-la sense trencar el vi-dre. Es diu sovint que els científics pro-posedem procediments complicats. Això és molt simple. El premi és mig milió de francs. Hi ha hagut 94 candidats, entre els quals no es trobava Uri Geller, que no va acceptar de venir a fer la prova.

—*¿Hi ha algun cas de guariment ex-traordinari aparegut en una revista se-riosa?*

—Quan s'han investigat presumptes s'-ha vist que en realitat no n'hi ha hagut. En alguns casos és un fals diagnòstic. El mè-

dium diu a algú que té càncer i la persona s'ho creu. El mèdium cura un càncer que mai no ha existit. Hi ha un llibre d'un doctor suís, el president de la lliga on-cològica del seu país, sobre el tema.

—*¿Molts universitaris joves solen creure en aquests fenòmens?*

—Els psicòlegs són els que menys hi creuen. Jo he fet una enquesta sobre més de 300 estudiants dels tres primers anys en facultats de ciències. N'hi havia un 68% que creien que la ciència havia certi-ficat que el poder mental podia doblegar culleres. Per contra, la dilatació relativista del temps els semblava una pura especu-lació teòrica.

—*¿Es perillosa la pseudociència?*

—Sí, i particularment l'horòscop pot ser-ho. La persona pot veure's influïda, suggestionada. Modifiquen el seu com-portament segons l'horòscop. I no parlem de les empreses que el fan servir, junta-ment amb la nombrologia o les línies de la mà, per seleccionar el personal. Es un problema seriós, perquè es trien persones d'acord amb criteris que no són la seva capacitat. Es fa segons la forma del cap, com es podria fer d'acord amb la seva re-ligió o del seu equip de futbol preferit. És perillós muntar la vida a partir de l'-horòscop.

—*Els capricorn no tenim aquest pro-blema. No creiem en l'horòscop.*

Xavier Duran